

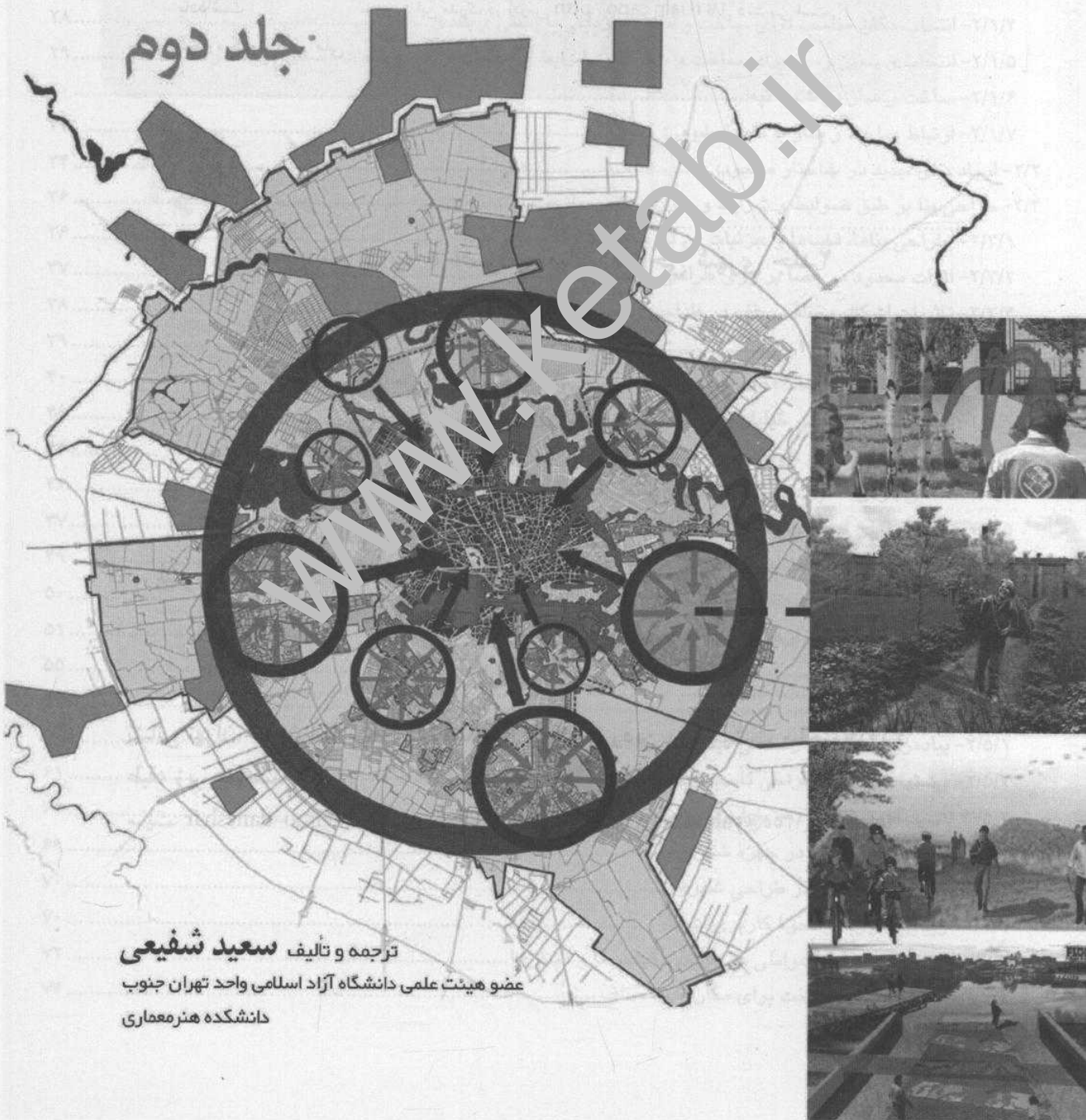
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اصول و مبانی

طراحی شهری

جلد دوم

ترجمه و تألیف سعید شفیعی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب

دانشکده هنر معماری

سرشناسه	: شفيعى، سعيد، ۱۳۲۳ -
عنوان و نام پديدآور	: اصول و مباني طراحي شهري
مشخصات نشر	: تهران: علم و دانش، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهري	: ۱۷۴ ص: ۳۰×۲۱ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۱۰-۶۱-۹
عنوان اصلي	: Stadtebau (Architektur)
وضعيت فهرست نويسي	: فيپاي مختصر
موضوع	: معماري -- شهرسازي
موضوع	: شهرسازي -- طراحي شهري
يادداشت	: اين مدرک در آدرس ri.ialn.capo.ptth قابل دسترسي است.
شماره کتابشناسي ملي	: ۸۳۱۶۶۷۳

نام کتاب • اصول و مباني طراحي شهري جلد ۲

نويسنده • Dieter Prinz

ترجمه و گردآوري • سعيد شفيعى

ناشر • علم و دانش

نوبت چاپ • سوم، ۱۳۹۵ (چاپ اول، ۱۳۹۳)

طرح جلد • گروه طراحان پنجره

نمونه خواني و طراحي • محمد تيموري

ناظر فني • نادر صادقي، ناصر پرتويو

ليتوگرافي / چاپ / صحافي • توس / عطا / صدف

شمارگان • ۱۰۰۰ جلد

قيمت • ۱۵۰۰۰ تومان

نشاني: تهران، خيابان انقلاب، خيابان انقلاب، بين ۱۲ فروردين و ارديبهشت ساختمان ۳۱۰،

طبقه زير همکف، تلفن: ۶۰-۶۶۴۱۵۴۵۹

ايميل: teymori_1355@yahoo.com

سایت: www.elmo-danesh.ir

- ۱- جمع آوری اطلاعات اولیه و تجزیه و تحلیل مناظر و فضاهای محدوده مورد نظر و شناخت چهره شهری ۱۱
- ۱/۱: علائم مشخص چهره طبیعت ۱۲
- ۱/۲: علائم مشخصه شکل‌گیری طبیعت و مراکز مسکونی ۱۳
- ۱/۳- علائم مشخصه طراحی چهره شهری ۱۴
- ۱/۴- علائم مشخصه طراحی فضای خیابان‌ها ۱۵
- ۱/۵- علائم مشخصه ساخت و ساز ۱۷
- ۱/۶- پیشنهاداتی در طراحی: ۱۹
- ۲- پیشنهادات کلی در جهت طراحی شهری ۲۰
- ۲/۱- به نظم در آوردن تدابیر و قواعد ساخت و ساز در طبیعت ۲۵
- ۲/۱/۱- توجه به پستی و بلندی در هنگام طراحی و ساخت و ساز ۲۶
- ۲/۱/۲- توجه به رودخانه و مسیر آن در طراحی ۲۶
- ۲/۱/۳- توجه به فضای سبز و اشجار در طراحی ۲۷
- ۲/۱/۴- انتخاب مکان مناسب برای ساخت و ساز در زمینی با پستی و بلندی ۲۸
- ۲/۱/۵- انتخاب و تعیین زمین برای ساخت و ساز طبق شرایط و امکانات و خصوصیات فضای موردنظر ۲۹
- ۲/۱/۶- ساخت و ساز در شیب پنه ۳۰
- ۲/۱/۷- ارتباط ساخت و ساز با محیط طبیعی: ۳۳
- ۲/۲- ایجاد بنای جدید در ساختار موجود: ۳۴
- ۲/۳- طراحی بنا بر طبق ضوابط و شرایط و مراعات شهرسازی ۳۶
- ۲/۳/۱- طراحی بناها، فضاها و جزئیات آن در محدوده ارتفاع دید: ۳۶
- ۲/۳/۲- اثرات محدود در فضا بر روی طراحی ۳۷
- ۲/۳/۳- تأثیرات اشکال مختلف سقف در طراحی ۳۸
- ۲/۴- طراحی خیابان و فضای آن ۳۹
- ۲/۴/۱- طراحی خیابان و جاده‌ها هم‌آهنگ با محیط طبیعی ۴۰
- ۲/۴/۲- ادغام نمودن طراحی خیابان‌ها در طرح و چهره شهری ۴۱
- ۲/۴/۳- تغییرات در طراحی خیابان جهت ایجاد آرامش محیط و بهبود بخشیدن به فضای مسکونی ۴۴
- ۲/۴/۴- منطبق کردن مسیر خیابان با ساختار طبیعی مکان موردنظر ۴۶
- ۲/۴/۵- طراحی برای ایجاد حفاظ در مقابل آلودگی صدا در خیابان ۴۷
- ۲/۴/۶- طراحی خیابانی که از بین مناظر طبیعی می‌گذرد و به مراکز مسکونی منتهی می‌شود ۴۹
- ۲/۴/۷- طراحی ورودی به مجتمع‌های مسکونی ۵۰
- ۲/۴/۸- طراحی فضای خیابان‌ها ۵۱
- ۲/۴/۹- طراحی میدان‌ها ۵۵
- ۲/۵- طراحی پیاده‌روها ۵۹
- ۲/۵/۱- پیاده‌روها در شهر راه حلی دیگر ۶۰
- ۲/۵/۲- پیشنهاداتی جهت طراحی تأسیسات، تزیینات در پیاده‌روها ۶۱
- ۲/۵/۳- تأسیسات و تجهیزات و طراحی جزئیات در مسیر راهها ۶۴
- ۲/۶- آب مایه حیات تجربه‌ای در چهره شهری ۶۹
- ۲/۷- درخت به عنوان عاملی در طراحی شهری ۷۰
- ۲/۷/۱- زیبایی، تجربه و نحوه کاربری اشجار ۷۰
- ۲/۷/۲- درختان به عنوان عواملی در طراحی خیابان‌ها و میدان‌ها ۷۲
- ۲/۷/۳- انتخاب صحیح درخت برای مکان‌های مختلف ۷۴

۷۵	۲/۷/۴- تغییراتی که یک درخت در طول زمان پیدا می‌کند
۷۷	۲/۸- طراحی تأسیسات و تجهیزات در اطراف مراکز مسکونی
۷۸	۲/۸/۱- ساختار تجهیزات، فعالیت‌ها و تجربیات در محدوده فضاهای مسکونی
۷۹	۲/۸/۲- توسعه محیط اطراف مراکز مسکونی
۸۰	۲/۸/۳- نحوه دست رسی به تأسیساتی که در اطراف محیط مسکونی ایجاد گردیده است
۸۰	۲/۸/۴- امکانات بازی در اطراف مراکز مسکونی
۸۱	۳- طراحی مراکز مسکونی
۸۲	۳/۱- محیط ساخت و ساز مسکونی تک واحدی به طریق معماری باز و غیر متمرکز
۸۲	۳/۱/۱- نشانه‌ها و مشخصه‌های ساخت و ساز یا جزئیات
۸۴	۳/۱/۲- مشخصه‌های مکان مورد نظر در رابطه با ارتباطات
۸۵	۳/۱/۳- تصویر مجموعه مسکونی، مشخصه‌ها و طراحی آنها
۸۶	۳/۱/۴- طراحی مسیر به طرف مراکز مسکونی
۸۷	۳/۱/۵- ورودی‌هایی با فضای سبز و باغچه
۸۹	۳/۱/۶- مسیر عبور به طرف ساختمان‌های ویلایی
۹۱	۳/۱/۷- طراحی و تنظیم درست ارتباطات خیابانی
۹۴	۳/۲- فضای مسکونی با اخت و سازی فشرده (متراکم)
۹۵	۳/۲/۱- مشخصه‌های فیزیکی از ساخت و ساز و جزئیات ساخت
۹۸	۳/۲/۲- مکان‌یابی صحیح ساختن در نقشه - (جهت به سوی نور خورشید)
۹۸	۳/۲/۳- تعیین ارتباطات نسبت به محدوده مورد نظر
۹۹	۳/۲/۴- نمونه‌های ساخت و ساز شهری
۱۰۰	۳/۲/۵- اشکال معمولی در ساخت و ساز
۱۰۲	۳/۲/۶- طراحی مسیرهای ارتباطی
۱۰۴	۳/۲/۷- طراحی مسیر عبوری باغچه‌های جلو، خیابان
۱۰۹	۳/۲/۸- طراحی مسیر عبور به طرف خانه‌های ویلا
۱۱۲	۳/۲/۹- قراردادن و طراحی مکان‌های توقف اتومبیل و محل گاراژ
۱۱۶	۳/۲/۱۰- ترکیب ساختمان، طراحی و تنظیم فضا
۱۱۹	۳/۲/۱۱- طراحی آخرین بنا در ساخت و سازهای ردیفی
۱۲۰	۳/۲/۱۲- طراحی آخرین بنا در ساختارهای ردیفی و زنجیره‌ای
۱۲۱	۳/۳- محیط مسکونی و ساخت و ساز در طبقات
۱۲۲	۳/۳/۱- شاخصه‌های بارز در ساخت و ساز
۱۲۴	۳/۳/۲- ساخت و ساز مختلط
۱۲۵	۳/۳/۳- مراحل توسعه بلند مرتبه سازی در طول زمان (۱۹۲۰ تا ۱۹۸۸)
۱۲۶	۳/۳/۴- رابطه و هماهنگی بین ساخت و ساز و ساختار خیابان‌ها و فضاهای آزاد در طراحی
۱۲۸	۳/۳/۵- ساختار ساخت و ساز - پیشنهادهایی برای بهبود طرح مورد نظر
۱۳۰	۳/۳/۶- مسیر عبور به طرف بنا و باغچه‌های ورودی
۱۳۱	۳/۳/۷- طراحی مسیر عبوری به طرف مسکن، باغچه ورودی، بالکن و حیاط
۱۳۲	۳/۳/۸- نحوه ارتباطات نسبت به خصوصیات محیط مورد نظر
۱۳۲	۳/۳/۹- تعیین و طراحی محل توقف اتومبیل‌ها (پارکینگ‌های عمومی باز)
۱۳۵	۳/۳/۱۰- تعیین و طراحی گاراژهای عمومی
۱۳۸	۴- طراحی تأسیسات مراکز رفع مایحتاج مردم
۱۳۹	۴/۱- ارزیابی تأسیسات و تجهیزات شهری با یک نگاه
۱۴۰	۴/۲- ارتباط ساختار مراکز رفع مایحتاج و همبستگی آنها با فضاهای اطراف

- ۴/۳- مغازه‌های تک واحدی، مشخصه و خصوصیات ساخت و ساز و ارتباطات ۱۴۲
- ۴/۴- مغازه‌ها در طول خیابان، مشخصه و خصوصیات ساخت و ساز و ارتباط یک مدل کلاسیک در محدوده خرید ۱۴۳
- ۴/۴/۱- تجهیز و طراحی خیابان‌های خرید و فروش با امکان عبور وسایط نقلیه ۱۴۴
- ۴/۴/۲- تأسیسات و طراحی خیابان‌های خرید به عنوان بخشی که فقط پیاده‌ها از آن استفاده می‌کنند ۱۴۶
- ۴/۵- مراکز تجاری، خصوصیات و مشخصه‌های ساخت و ساز و ارتباطات ۱۴۸
- ۴/۵/۱- مکان یابی و تعیین عملکرد صحیح مراکز تجاری ۱۴۹
- ۴/۵/۲- مراکز تجاری در طبقات مختلف ۱۵۰
- ۴/۵/۳- طراحی مراکز تجاری ۱۵۱
- ۴/۶- شیوه خاص طراحی خیابان‌های خرید، نقشی از معماری هماهنگ: ۱۵۳
- ۴/۷- طراحی مراکزی با کاربری چندمنظوره ۱۵۶
- ۵- فضاهایی با کاربری مختلط ۱۵۸
- ۵/۱- خصوصیات شاخص اینگونه فضاها: ۱۵۸
- ۵/۲- شاخص‌های ارتباطات ممکن ۱۶۰
- ۵/۳- طرح پایه‌ای در تعیین کاربریهای مختلف و نحوه بناهای مربوطه ۱۶۰
- ۵/۴- مثال‌هایی در مورد تأسیسات و طراحی بناهایی با کاربری مختلط ۱۶۱
- ۵/۵- مثال‌هایی جهت ساخت و ساز با کاربری مختلط ۱۶۲
- ۶- منظور کردن ضوابط و ملاحظات در طراحی ساخت و رعایت قوانین ۱۶۳

«سادگی ما به همانقدر که بزرگترین ثروت ماست، می‌تواند بزرگترین فقر ما باشد.»

ها- تسنور (H.Tessenow)

طراحی شهری مفهومی وسیع دارد و نیازمند توضیح زیادی است از این رو، در این کتاب برای روشن شدن این مفهوم کوشش فراوانی شده است.

در کتب با ارزشی که از عهد باستان تا به امروز در مورد طراحی شهری نگارش شده است، هنر شهرسازی از زوایای مختلف از جمله از دید فلسفه، تاریخ، فرهنگ و مسایل هنری مورد بررسی قرار گرفته است. از این گذشته، پدیده طراحی شهری با روشهای علمی و ارائه قوانین مختلف در طراحی، کنجکاوانه موضوع را پی گیری نموده است.

قصد این کتاب این نیست که موضوعات اساسی دیده را مد نظر قرار دهد و یا مدلهایی جهت طراحی شهر و وظایف آن ارائه دهد، بلکه هدف این است که با ارائه پیشنهاداتی، ابتدا طراحی شهری را به طور کلی معرفی کند و سپس با تمرکز و دقت روی اجزاء تشکیل دهنده این طراحی آن را تشریح کند. هر کدام از اجزاء طراحی نقش بسیار بزرگی در زیبایی و یا زشتی محیط زیست ما دارند و شناخت و توجه خاص به آنها از وظایف اصلی برنامه ریزان است و می‌دانیم که این عمل از ارزش بالایی برخوردار است.

یکی دیگر از دلایل انتخاب این موضوع بر این واقعیت استوار است که انسان می‌بایست اطلاعات و تجربیات زیادی را کسب نماید تا بتواند مراحل مختلف برنامه ریزی شهری را در حجم وسیع به طور دقیق مورد مطالعه قرار دهد و امکان شناخت مسائل را در کل داشته باشد. این وسیله بتواند پله پله مسائل مختلف را به ابعاد کوچک تر تقسیم کند در ارائه راه حل و پیشنهادات مناسب موفق باشد.

برای دانشجویانی که مایلند با این نگرش و در این راه تا حرکت کنند، بسیار ساده تر است که نخست از عملکرد و نوع استفاده از اجزاء شهری دیدی وسیع از کل مسئله را نمایند. سپس گام به گام با طراحی شهری و عملکرد آن آشنا شوند.

برای رسیدن به این هدف به جهت فراگیری جزئیات، راه حلها را به هر قسمت ارائه می‌شود که خود در برگیرنده بسیاری از مسائل بوده و موضوعات مهم را تجزیه و تحلیل می‌نماید. در این راه حلها در طراحی کلی در زمان و مکان خاص خود مطرح می‌شود و هریک عملکرد خاص خود را خواهد داشت.

قابل تعمق و تفکر است که در تجربیات روزانه شهرسازی طراحی در کل کمتر به نظر قرار می‌گیرد، در عوض، طراحی ظریف جزئیات و نقش آنها در کل مجموعه بیشتر مورد اهمیت و توجه است.

طراحی دقیق اجزاء یکی از ملزومات است و این حرکت برای بدست آوردن یک هماهنگی کلی در طراحی شهری بسیار با ارزش می‌باشد. مثلهایی که در این کتاب و پیشنهاداتی که برای طراحی ارائه می‌شود می‌بایست فکر و تصور خواننده را تقویت کند و در راستای ارائه ایده‌های نو قدمهای موثری بردارد.

دیتر پرنس (Dieter Prinz)

بهبود بخشیدن به برنامه ریزی بخصوص طراحی شهری نیازی است که روز به روز بیشتر احساس می شود. برای روشن شدن مطلب بهتر است به دو سؤال زیر پاسخ داده شود.

۱- هدف از طراحی شهری چیست؟

۲- طراحی شهری مناسب از چه اجزایی تشکیل می شود؟

طراحی شهری بخش بسیار مهم و حساسی از هویت شهروندان یک شهر به شمار می رود، بدین معنا که چگونه می اندیشیدند، چه امکاناتی در دسترس داشتند و چه متخصصانی نبوغ خود را ارائه داده اند تا شهری که در آن زندگی می کنیم ساخته شده است. زمانی که این عوامل را کنار یکدیگر قرار دهیم تا ترکیبی از یک شهر را ارائه نماییم، سیمای شهر گویای فرهنگ و نگرش آن جامعه می باشد. معیارهای فرهنگی، سلیقه شخصی، تفکر و امکانات نهادهای اجتماعی در یک کشور تعیین کننده نمای ظاهری شهری و بالطبع طراحی شهری است. بر این اساس، ملاحظه می شود که بین ضروریات و نیازهای طراحی شهری از طرف دیگر تعارض وجود دارد. طراحی شهری، از یک سو باید حداقل خدمات و امکانات شهری را به طور یکسان در اختیار کلیه شهروندان قرار دهد و از سوی دیگر، تنوع و امکان انتخاب جایگزین های متفاوت را برای گروههای مختلف جامعه فراهم سازد.

هدف اول، مستلزم یکنواختی استاندارد و رعایت آن می باشد ولی هدف دوم تنوع استانداردها و به کارگیری تدابیر و راهبردهای متخصصان و افراد ذیصلاح در بهسازی را ایجاب می نماید.

بنابراین می بایست در هر حال نقشهای گوناگونی را که طراحی شهری به عنوان یک فعالیت جامع عمومی سیاستگذاری می کند، دقیقاً مورد ارزیابی و مقایسه قرار داد تا بتوان به مدل یا مدلهای نمونه و هماهنگ دست یافت.

یک متدولوژی طراحی که بخواهد با ارزشهای فرهنگی جامعه ای که در آن به کار گرفته می شود سازگار باشد و آن را محترم بشمارد، باید بتواند طراحی ساختهای کالبدی و تحسین الگوی فعالیتها را با نیازهای رفتاری مردم و سابقه فرهنگی آنها مرتبط سازد. در صورت تحقق این امر، طراحی فرم شهر و استفاده از آن تبلور واقعی فرهنگ جامعه خواهد بود.

طراحی شهری در چارچوب کلی فرایند برنامه ریزی و تصمیم گیری جامعه نیاز به یک تشکیلات رسمی دارد تا از این طریق، قشرها و گروههای فرهنگی جامعه، بتواند به ارزشها و آرمانهای خود عمل پیوشانند، و پیشنهادهای طراحی را که نهایتاً به صورت سرمایه گذاری شهری، مرمت، نوسازی، بازسازی و ساخت و حفظ بناها در می آید بهتر ارائه دهند. چهره شهری نتیجه امتزاج تفاوتهای فرهنگی قشرهای گوناگون است که در فرایند بحث و تصمیم گیری یکدیگر را خنثی می کنند ولی در حال حاضر راه حلهای کالبدی است که نیازها و رفتارهای گروهها و قشرهای مختلف را تأمین نموده و سعی دارد که تضادها و تعارضات گروهی را به حداقل برساند. این فرایند نه متمرکز است و نه غیر متمرکز، بلکه شرایطی بین این دو است، بدین ترتیب از راه حلهای انحصاری که ممکن است توسط گروه با نفوذ تحمیل شود جلوگیری شده و تبلور نادرست گروههای متضاد به حداقل ممکن تقلیل می یابد.

اگر از هر قشر خواسته شود تا نظر خود را در مورد شکل و نقش شهر بیان کند، در طراحی شهری، تنوع، هماهنگی و زیبایی سیمای شهری و الگوی فعالیتها به بهترین نحو فراهم می آید، زیرا در این حالت طراحی شهری رفتارهای جمعی، خواسته های فرهنگی و هویت گروهی را منعکس می سازد. فرضیه اصلی در این جا این است که طراحی خیالپردازانه با استفاده مشترک از فضا و سهم شدن در امکانات و دسترسی متعدد به عملکردهای شهری و تنوع در شیوه های زندگی می تواند برخی از تضادهای بارز بین گروهها را از بین ببرد. طراحی شهری فعالیتی پر هزینه تر از برنامه ریزی شهری

می باشد و مستلزم به کارگیری منابع کمیاب و متخصصان حرفه ای ماهر است. این نکته حایز اهمیت است که فعالیتهای طراحی شهری در جهاتی سوق داده شود که عملکردها و عوامل شکل دهنده شهری بیشترین تأثیر را روی رفتار کلی افراد و بافت و فرم شهر داشته باشد.

امید است که کتاب حاضر به این سؤال که، «طراحی شهری مناسب» از چه اجزایی تشکیل می شود؟، جواب دقیق و قانع کننده ای بدهد.

این جانب به دلیل تجارب علمی و عملی که تاکنون در داخل و خارج از کشور کسب کرده ام، بخصوص از زمانی که عملاً در بخشهای تخصصی وارد کار شدم، کمبود کتب درسی دانشگاهی را در بسیاری از زمینه های شهرسازی و طراحی شهری احساس کردم و امید داشتم که بتوانم در این فضای علمی وسیع در رفع آن قدمی هرچند کوچک بردارم و خوشبختانه موفق شدم پس از چاپ جلد اول این کتاب با یکسال تلاش به ترجمه و تألیف کتاب حاضر توفیق یابم و اینک که این کتاب به جامعه دانشگاهی و دانشجویان عزیز عرضه می گردد امید دارم این اقدام بتواند برای پرسشهایی که در این زمینه مطرح می شود پاسخ مناسب در بر داشته باشد.

نویسنده این کتاب «مبانی و فنون طراحی شهری» سعی کرده است، با اشکال مختلف و متنوع مفاهیم و نظریات و خواسته های خود را برساند. از توضیحات اضافی کاسته است. مطمئناً این شیوه نگارش کتاب، هم برای قشر تحصیل کرده و هم افراد علاقه مند به دانستن، چنین مکاتبی، مفیدتر و قابل فهم تر است.

در راستای موضوعات و مطالب جلد اول، در این ترجمه هم سعی شده است، بر اهمیت و ارزشمند بودن برنامه ریزی تأکید شود. در این کتاب نیز ابتدا از جمع آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آنها در جهت برنامه ریزی سخن به میان آمده و سپس به چهره شهری و انواع آن اشاره شده است. نحوه قرار گیری ساخت و سازها در مکانهای مختلف طبیعی، نوع استفاده از فضاهای متفاوت برای استفاده بهیه و تنه منهاداتی در این راستا و همچنین به بروز اشکالات احتمالی، در صورت عدم توجه به واقعیت، اشاره شده است. ارتباط شبکه بندیها در الگوهای مختلف با ارائه نکات مثبت و منفی آن مطرح گردیده است، ایجاد حفاظ در برابر آلودگی صدا، طراحی میدانهای مختلف، پیاده روها و مراکز جنبی متعلقه به صورت جامع عرضه شده است. در کلیه موارد نیز پیشنهاد سازنده و منطقی مطرح و طراحیهای مختلف با ذکر جزییات در جای جای فضای شهری ارائه شده و می توان گفت کتابی که در دست دارید مجموعه ای از طراحی اجزاء شهری است که برای هر سؤالی، جوابی دارد. دانشجویان رشته های شهرسازی، معماری و ساختمان و دیگر رشته های همسو، همچنین استادان و پژوهشگران می توانند این کتاب را به عنوان مرجع مورد استفاده قرار دهند و از آن در راستای پیش برد اهداف مطالعاتی و تحقیقاتی خود استفاده کنند. مسلماً راهنمایی و نقطه نظرهای مفید خوانندگان این کتاب می تواند در چاپ های بعدی لحاظ گردد. در خاتمه از کلیه دوستانی که در ترجمه و تألیف این کتاب این جانب را تشویق نموده اند عمیقاً سپاسگزارم.

سعید شفیعی